

КРЮКОВА І.О., доктор економічних наук, доцент,
Одеський державний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Крюкова І.О. Удосконалення методичних засад аналітичної підтримки інноваційного розвитку підприємств аграрної сфери.

У статті досліджена проблематика формування сучасних моделей аналітичного забезпечення процесів інноваційних перетворень. Встановлено, що система аналітичної підтримки інноваційного розвитку бізнес-суб'єктів в значній мірі визначається методичним підходом до вибору концепцій управління господарською діяльністю. Доповнено методичні аспекти аналітичної оцінки інноваційного розвитку підприємств аграрної сфери на засадах потокових концепцій агроменеджменту. Обґрунтована схема фінансової архітектури підприємства, яка постає базою для формування моделі аналітичної підтримки його інноваційного розвитку. Запропонована формула мультиплікатора інноваційного розвитку підприємства, що ґрунтується на виміру величини фінансових потоків.

Ключові слова: інноваційний розвиток, аналітична підтримка, аграрні підприємства, фінансова архітектура, фінансові потоки.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Вирішення стратегічного завдання розвитку вітчизняного аграрного сектору – підвищення рівня конкурентоспроможності виробництва та вихід на європейський ринок, неможливо забезпечити без інноваційної складової, яка має стати домінантним каркасом якісних і кількісних перетворень в контексті зміцнення національних конкурентних позицій. В сучасній практиці використання індикаторів і показників рівня інноваційного розвитку підприємства, які лежать у науково-методичній площині, обмежуються недосконалістю системи аналітичного забезпечення інноваційних перетворень, яка має розширити їх методичний базис та сформувати передумови підвищення рівня інвестиційної привабливості аграрного сектору за рахунок повного, своєчасного та достовірного відображення результатів інноваційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язання актуальних проблем, пов'язаних із інноваційним розвитком підприємств агропромислового сектору, є спектром наукових досліджень відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, вагомий вклад серед яких зробили Бутинець Ф.Ф., Волощук Л.О., Геєць В.М., Дацій О.І., Дем'яненко М.Я., Ілляшенко С.М., Малік М.Й., Месель-Веселяк В.Я., Перебийніс В.І., Присяжнюк А.Ю., Саблук П.Т., Ткаченко С.А., Федулова І.В.,

Янчкнко З.Б. Науково-теоретичний каркас сучасних інноваційних теорій заклали: І. Шумпетер, Б. Санто, Б. Твіс, Дж. Фрідман, Т. Хегерstrand, Е. Денісон, А. Пагано, П. Друкер, Ф. Хайек та ін.

Формулювання цілей статті. Метою даної публікації є доповнення методичних позицій аналітичного оцінювання результативності інноваційної діяльності аграрних підприємств на засадах потокових концепцій агроменеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалії функціонування і розвитку аграрних підприємницьких структур в сучасних умовах, крім традиційних імперативів інноваційних перетворень – техніко-технологічної модернізації виробництва, мікробіології, генетики і селекції, формують нові вимоги щодо інноваційності системи управління господарською діяльністю. Такі вимоги формуються у площині системи загального агроменеджменту, фінансового менеджменту, управління інвестиційною діяльністю, які ґрунтуються на сучасних методичних підходах і концепціях управління, серед яких відокремлюються: класична (ресурсна) концепція, ситуаційна, потокова, логістична, системна. Ці концепції об'єктивно потребують розробки аналітичної підтримки оцінювання їх результативності з точки зору витрат і доходів, що приносить господарська діяльність за результатами імплементації певного методичного підходу.

В більшості сучасних аграрних формуваннях традиційно у практиці управління використовується ортодоксальний ресурсний підхід до управління (основу якого поклали: концепція людського капіталу, концентрації капіталу, теорія інноваційних факторів), який є в більшій мірі опрацьованим з методичних позицій критеріїв і результатів діяльності. Інноваційний розвиток в такому випадку вчені розглядають як інструмент економічного зростання [3, 11, 6]. Інші автори зміст інноваційного розвитку трактують з позицій реалізації потенціалу господарської діяльності [2, 4, 7, 8].

Більш перспективними для аграрних бізнес-суб'єктів нами бачаться потокові концепції агроменеджменту (сформувались на базі теорій: інноваційного фінансування, фінансового поглиблення, фінансових інновацій).

Як показує практика обліково-аналітичного забезпечення, яке постає систематизатором і накопичувачем інформації для аналітичної підтримки, сьогодні їй досі відсутня єдина система облікових реєстрів (журналів і відомостей), в яких відображаються суми витрат на інноваційну діяльність аграрних підприємств та їх результати. Дискусійним питанням сьогодні залишається й облік і відображення витрат на виробництво власного інноваційного продукту в аграрних формуваннях та процесів його оприбуткування.

Вченими не раз ставилось питання розробки сучасної системи і моделі обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності, адекватної вимогам виробництва і реаліям часу. У складі системи обліково-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку підприємства науковці виділяють традиційні три складові: облік, аудит і аналіз [1] з подальшою деталізацією на мету, об'єктна-предметну сферу та ключові блоки інформаційно-методичного забезпечення [12].

Серед моделей обліково-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку пропонувались: моделі створення нових цехів, центрів відповідальності, моделі некапітальних інноваційних витрат, облікові

моделі спільного інвестування інноваційних проектів, моделі калькулювання собівартості інноваційного продукту та інші. Проте, низький рівень інноваційної активності сільськогосподарських підприємств та традиційно обмежені можливості до ведення інноваційної діяльності, не сприяють втіленню таких моделей у практику аграрного менеджменту, обліку і аналітики.

В теоретичній, методичній і практичній площині вирішення таких завдань можливо за умов переходу від традиційного ресурсного підходу до управління на потокову концепцію інноваційного розвитку аграрних бізнес-структур [10].

В такому випадку інноваційний розвиток можна трактувати як процес інноваційних перетворень та удосконалення механізму управління фінансовими потоками підприємства за рахунок практичного використання новітніх управлінських рішень фінансового, організаційного, економічного і техніко-технологічного характеру, результатом якого є підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства за рахунок мультиплікаційного ефекту інновацій та нарощування його ринкової вартості.

Такий підхід до сутності інноваційного розвитку, який крім традиційно важливих техніко-технологічної складової, селективно-генетичної, кадрової і ґрунтозахисної агроскладових інноваційного розвитку, акцентує увагу на фінансовому забезпеченні інноваційних процесів. У призмі найбільш прогресивних методик агроуправління таке тлумачення сутності інноваційного розвитку може розглядатись у контексті концепції формування фінансової архітектури інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Концепція формування фінансової архітектури інноваційного розвитку вітчизняних аграрних підприємств з методологічного погляду – це спроба поєднати складні її елементи в єдиній системі для досягнення поставленої мети. Вітчизняний досвід функціонування і управління крупними агропромисловими формуваннями свідчить про часті випадки

наявності суперечностей цілей та інтересів окремих структурних підрозділів підприємства та компанії в цілому [5]. Формування фінансової архітектури дозволяє знайти спільні погляди на проблеми та забезпечити задоволення інтересів всіх учасників діяльності господарюючого суб'єкта. Запропонована концепція створення фінансової архітектури підприємства виступає ключовим інструментом, що сприяє інтеграції всіх її елементів в єдину цілісну функціональну систему (рис. 1).

Методологічним каркасом та центральним елементом всієї схеми фінансової архітектури підприємства виступає механізм формування й використання фінансових потоків. Фінансові потоки завдяки своїм сутнісним властивостям, органічно поєднуючись в рамках фінансової архітектури виконують роль активного мультиплікатора інноваційних перетворень. В прикладній площині господарювання мультиплікаційний ефект проявляється шляхом формування механізму інноваційного розвитку як адресного інструменту управління процесами сучасних економічних перетворень.

Дія інноваційного мультиплікатора зумовлюється об'єктивними економічними передумовами здійснення фінансово-господарської діяльності з інноваційним вектором спрямованості. По-перше, для процесу інноваційної діяльності характерними є наявність потоків, що носять безперервний характер та постійно відтворюються. По-друге, зміни обсягів витрачених потоків зумовлюють зміни величини фінансових потоків від результатів діяльності. По-третє, зміна обсягу потоків, зумовлених збутовою діяльністю, автоматично породжують цепну реакцію збільшення потоків у споживанні ресурсів. Разом з тим, збільшення величини витрачених фінансових потоків супроводжується одержанням значно більшого обсягу потоків, які є результатом фінансово-господарської діяльності підприємства. Вихідне нарощування

фінансових потоків, спрямованих на інноваційні перетворення, призводять до багатократного збільшення обсягів потоків на виході системи управління.

Ефект фінансового мультиплікатора інноваційного розвитку зумовлюється значними проривами в сфері прикладного застосування результатів фундаментальних і прикладних досліджень. Мультиплікаційний результат фінансових потоків в межах формування фінансової архітектури пояснюється оптимальним механізмом формування, перетворення, розміщення й використання потоків в активах.

Акумулявання фінансових потоків в інноваціях завдяки декомпозиції основних елементів фінансової архітектури дозволяє вирішити одну з головних проблем переходу на інноваційну модель розвитку молокопереробної галузі – підвищення рівня фінансового забезпечення аграрних підприємств. Фінансовий мультиплікатор інноваційних витрат на основі фінансових потоків створює передумови модернізації і зростання вартісної оцінки активів, збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, що призводить до нарощування вартісної оцінки майнового потенціалу і вартості бізнесу.

Інноваційний мультиплікаційний ефект фінансових потоків тісно пов'язаний із конвергенційним ефектом фінансової архітектури підприємства. Фінансова архітектура завдяки своїм сутнісним параметрам і функціональним особливостям дозволяє здійснити правильну структуру економічних взаємозв'язків між фінансовими потоками від всіх видів діяльності. Значення фінансової архітектури проявляється в тому, що вона дозволяє використовувати результат конвергенції, який з'являється внаслідок поєднання всіх видів потоків, що функціонують на підприємстві. Оптимальне поєднання фінансових потоків та акумулявання їх обсягу в напрямі інноваційного розвитку забезпечує багатократну віддачу від авансованих інноваційних потоків.

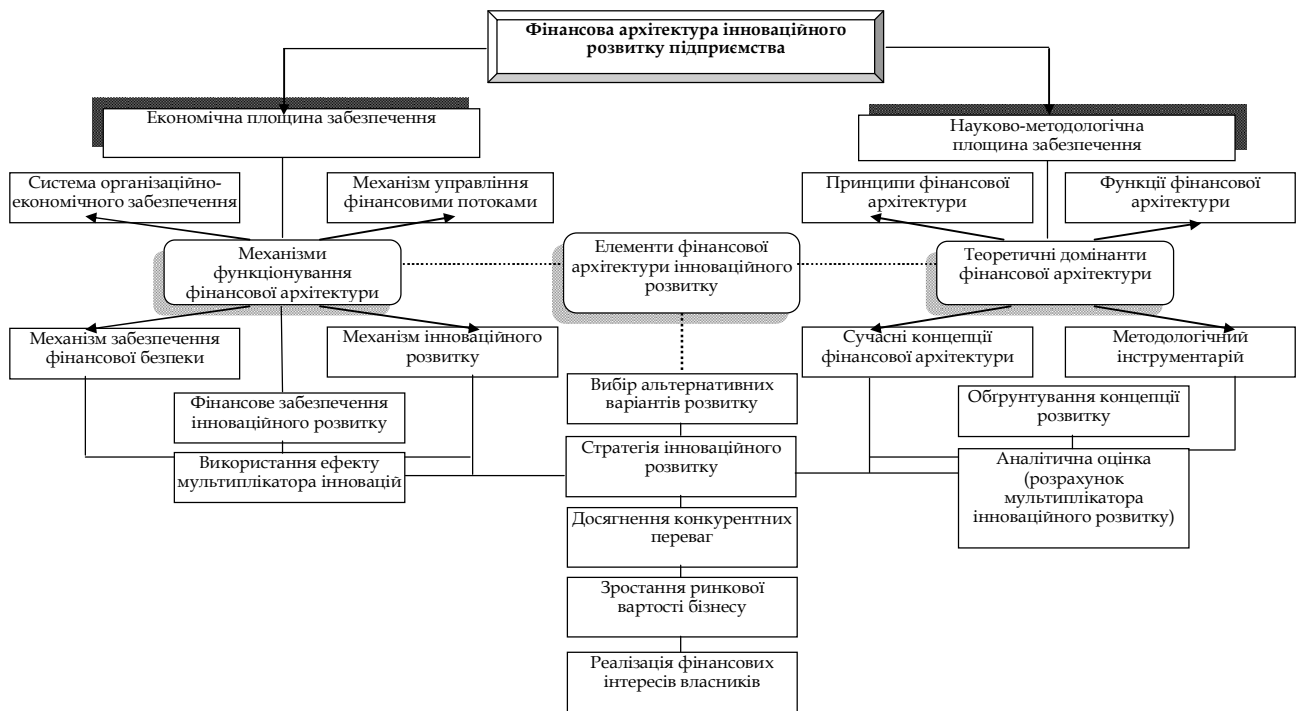

Рис. 1. Канонічна схема фінансової архітектури інноваційного розвитку аграрного підприємства для формування моделі аналітичної підтримки

У наукових розробках Федулової І.В. мультиплікатор інноваційного розвитку пропонується визначити за співвідношенням зміни величини доходу d зміни величини ін'єкцій на інноваційну діяльність [11].

З позицій концепції фінансової архітектури інноваційного розвитку мультиплікатор інноваційного розвитку – показник (примножувач), який показує взаємозв'язок між обсягами фінансових потоків, які акумулюються у сфері інноваційних перетворень на підприємстві та супроводжується ефектом збільшення чистого фінансового потоку. Значення мультиплікатора в такому випадку пропонується визначити за формулою:

$$\mu = \frac{\Delta ncf}{\Delta \sum (f_1 + f_2 + f_3 + \dots + f_i)}, \quad (1)$$

де μ – мультиплікатор інноваційного розвитку аграрного підприємства (показує приріст чистого фінансового потоку внаслідок зміни витрат на інноваційну діяльність);

Δncf – приріст чистого фінансового потоку внаслідок активізації інноваційної діяльності (net cash flow);

f_1, f_2, f_3, f_i – додаткові фінансові потоки інноваційного спрямування, які акумулюються у відповідні сфери діяльності

підприємства (операційна, маркетингова, іміджева, інтелектуальний розвиток персоналу тощо);

Неодмінною умовою удосконалення аналітичної підтримки інноваційного розвитку аграрних формувань є обґрунтування критеріїв їх доцільності і ступеня результативності. Набір критеріальних ознак та набір їх кількісних індикаторів визначається складом і функціональним змістом елементів архітектури:

1. Критерії оцінки форми власності (параметри динаміки вартості і обсягу фінансових потоків, сформованих за рахунок джерел їх формування з мінімальною вартістю та оптимальними витратами на їх обслуговування).

2. Критерії структури капіталу підприємства (система показників аналітичної оцінки фінансових потоків, які включає: аналіз розміщення фінансових потоків в активах і за об'єктами трансформації, дослідження ступеня ліквідності і синхронізації фінансових потоків, спрямованих на інноваційний розвиток підприємства).

3. Критерії результативності діючої фінансової архітектури інноваційного

розвитку підприємства на підставі показників ефективності розміщення фінансових потоків. (чистий фінансовий потік, показники оцінки тісноти процесу формування фінансових потоків із величиною ринкової вартості бізнесу).

Сприйняття фінансової архітектури підприємства з позицій інноваційних змін забезпечує комплексний підхід, взаємодію і взаємозв'язок складових цілісного механізму господарювання у фокусі розвитку аграрної

сфери. Результати досліджень дозволили визначити, що фінансова архітектура інноваційного розвитку аграрних підприємств визначається як сукупність принципів, форм та методів фінансового забезпечення інноваційного розвитку, при яких інноваційний потенціал збалансований системою фінансових потоків, ефект від яких проявляється завдяки мультиплікатору інноваційних перетворень.

Література.

1. Волощук Л.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства / Л.О. Волощук // Праці Одеського політехнічного університету. – 2011. – Вип. 2 (36). – С. 329-334.
2. Геєць В.М. Інноваційна Україна – 2020: основні положення національної доповіді. Стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 13 травня 2015 року / В.М. Геєць // Вісник НАН України. – 2015. – № 7. – С. 14-22.
3. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України: [монографія] / О.І. Дацій. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 428 с.
4. Ілляшенко С.М. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємства у транзитивній економіці: [монографія] / С.М. Ілляшенко. – Суми: Університетська книга, 2005. – 582 с.
5. Мельник В.М. Фінансова архітектура національних корпорацій та її вплив на ефективність фінансової діяльності: [монографія] // В.М. Мельник, Н.В. Бичкова. – Тернопіль: Астон, 2012. – 244 с.
6. Месель-Веселяк В.Я. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України / В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2016. – № 6. – С. 37-47.
7. Павлова Г.Є. Інноваційний розвиток аграрного сектора національної економіки: теоретичні засади, методологія, механізми управління: [монографія] / Г.Є. Павлова. – К.: ТОВ «ДКС Центр», 2015. – 354 с.
8. Перебийніс В.І. Формування інноваційного потенціалу економіки в контексті розвитку наукових досліджень / В.І. Перебийніс, Ю.В. Перебийніс // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 2. – С. 11-17.
9. Пилипенко А.А. Проектування системи стратегічного обліку промислового підприємства / А.А. Пилипенко // Проблеми економіки. – 2009. – № 3. – С. 36-46.
10. Присяжнюк А.Ю. Фінансові потоки в інноваційній діяльності: теоретичний аспект / А.Ю. Присяжнюк // Інвестиції: практика та досвід. – № 21. – 2007. – С. 28-30.
11. Федулова І.В. Моделювання інноваційного процесу на основі теорії мультиплікатора [Електронний ресурс] / І.В. Федулова. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10726/1/Design%20of%20innovative.pdf>.
12. Янченко З.Б. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств / З.Б. Янченко // Вісник ЖДТУ. – 2014. – № 3 (69). – С. 109-115.

References.

1. Voloshchuk L.O. (2011). Oblikovo-analitichne zabezpechennya upravlinnya innovatsiynim rozvitkom pidpriemstva [Accounting and analytical support of innovative development of enterprise]. *Pratsi Odeskoho politekhnichnoho universytetu – Proceedings of Odessa Polytechnic University*, Vol. 2 (36), pp. 329-334 [in Ukrainian].
2. Geyets V. (2015). Innovatsiyna Ukraine – 2020: Reports of osnovni provisions natsionalnoï. Reports of Stenograma naukoï on zasidanni Prezidiï NAS of Ukraine [Innovative Ukraine – 2020: the main provisions of national reports. Transcript scientific report at the meeting of the Presidium of NAS of Ukraine]. *Visnyk NAN Ukrainy – National Library of Ukraine*, No 7, pp. 14-22 [in Ukrainian].
3. Datsiy A.I. (2004). *Rozvitok innovatsiynoi diyalnosti agropromislovomu virobnitstvi in Ukraine [The development of innovation in agricultural production Ukraine]*. Kyiv: NNTs IAE, p. 428 [in Ukrainian].
4. Ilyashenko S.M. (2005). *Problems of upravlinnya innovatsiynim rozvitkom pidpriemstva in tranzitivniy ekonomitsi [Problems of innovative development of enterprise in transitive economy]*. Sumy: Universytetska knyha, p. 582 [in Ukrainian].
5. Melnyk V. (2012). *Finansova arkhitektura natsionalnih korporatsiy that ii vpliv on efektionist finansovoï diyalnosti [The financial architecture of national corporations and its impact on the efficiency of financial activity]*. Ternopol: Aston, p. 244 [in Ukrainian].
6. Mesel-Veselyak V., and Fedorov M.M. (2016). *Strategichni eg rozvitku agrarian sector of Ukraine Economy [The strategic directions of development of agrarian sector of Ukraine]*. *Ekonomika APK – Economy AIC*, pp. 37-47 [in Ukrainian].
7. Pavlova G.E. (2015). *Innovatsiyniy rozvitok agricultural sector natsionalnoï Economy: teoretichni ambush metodologiya, mehanizmi upravlinnya [Innovative development of the agricultural sector of the economy: theoretical principles, methodology, governance mechanisms]*. Kyiv: TOV «DKS Tsentр», pp. 354 [in Ukrainian].

8. Perebinyos V.I. (2016). Formuvannya innovatsiynogo potentsialu Economy in konteksti rozvitku Naukova doslidzhen [Formation of innovative potential of the economy in the context of research]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky – Actual problems of innovation economy*, No 2, pp. 11-17 [in Ukrainian].

9. Pylypenko A.A. (2009). Proektuvannya Sistemi strategichnogo obliku Promyslova pidpriemstva [Design of strategic industrial enterprises accounting]. *Problemy ekonomiky – Problems of Economics*, No 3, pp. 36-46 [in Ukrainian].

10. Prisyazhnyuk A.Yu. (2007). Finansovi flows innovatsiyniy diyalnosti: theoreticity aspect [Financial flows in innovation: a theoretical aspect]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, No 21, pp. 28-30 [in Ukrainian].

11. Fedulova I.V. Modelyuvannya innovatsiynogo processes on osnovi teorii multiplikatora [Modeling the innovation process based on the theory of the multiplier]. (n.d.). *dspace.nuft.edu.ua*. Retrieved from <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10726/1/Design%20of%20innovative.pdf> [in Ukrainian].

12. Yanchenko Z.B. (2014). Oblikovo-analitichne zabezpechennya innovatsiynoi agrarian diyalnosti of companies [Accounting and analytical support innovation of agricultural enterprises]. *Visnyk ZhDTU – Bulletin Zhytomyr National Technical University*, No 3 (69), pp. 109-115 [in Ukrainian].

Аннотация.

Крюкова И.А. Усовершенствование методических принципов аналитической поддержки инновационного развития предприятий аграрной сферы.

В статье исследована проблематика формирования современных моделей аналитического обеспечения процессов инновационных преобразований. Установлено, что система аналитической поддержки инновационного развития бизнес-субъектов в значительной степени определяется методическим подходом к выбору концепции управления хозяйственной деятельности. Дополнены методические аспекты аналитической оценки инновационного развития предприятий аграрной сферы на принципах потоковых концепций агроменеджмента. Обоснована схема финансово архитектуры предприятия, которая является базисом для формирования модели аналитической поддержки его инновационного развития. Предложена формула мультипликатора инновационного развития предприятия, которая основывается на измерении величины финансовых потоков.

Ключевые слова: инновационное развитие, аналитическая поддержка, аграрные предприятия, финансовая архитектура, финансовые потоки.

Abstract.

Kryukova I.A. Improvement of methodological principles of analytical support innovative development of agrarian sector.

The problems of the formation of modern models of analytical support processes of innovation are considered in the article. It was found that the system of analytical support for innovation development of business entities is largely determined by a methodical approach to the choice of business management concepts. Methodological aspects of the analytical evaluation of innovative development of the enterprises of agrarian sphere on the principles of flow concepts of agro management have been supplemented. Scheme of financial enterprise architecture as models for the formation of basis analytical support its innovative development was grounded. Formula multiplier innovative enterprise development based on the measurement of the magnitude of financial flows is proposed here.

Key words: innovative development, analytical support, agrar enterprises, financial architecture and financial flows.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2016 р.

Бібліографічний опис статті:

Крюкова І.О. Удосконалення методичних засад аналітичної підтримки інноваційного розвитку підприємств аграрної сфери / І.О. Крюкова // *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. – 2016. – № 3. – С. 11-16.

Kryukova I.A. (2016). *Improvement of methodological principles of analytical support innovative development of agrarian sector. Actual problems of innovative economy*, No 3, pp. 11-16.

